

ostajajo otroci v zavodu do dopolnjenega 18. leta.

§ 26. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi iz leta 1930. glasi: Otroci ne sme biti kaznovani, če zagreši dejanje, kaznivo po kazenskem zakonu. Tak otrok se izroči staršem, varuhom ali šolski oblasti, da ga kaznujejo, da zanj skrbijo in da ga nadzorujejo. Ako pa je tak otrok zapuščen, zanemarjen in moralno pokvarjen, se odda v zavod ali pa primerni družini, kjer mora ostati tako dolgo, da se poboljša, toda najdalje do dopolnjenega 17. leta. Prisilno vzgojo v zavodu odreja in odmerja varstveno sodišče.

§ 27. omenjenega kazenskega zakona pa pravi: Mladoletnik ne sme biti kaznovan, ako se ne zaveda svojega dejanja. Takšen mladoletnik se odda roditeljem, varuhom ali osebam, ki so dolžne zanj skrbeti, da ga kaznujejo, zanj skrbijo in ga nadzorujejo. Če pa je tak mladoletnik zanemarjen in moralno pokvarjen, se odda v vzgojni zavod ali pa primerni rodbini, kjer mora ostati tako dolgo, da se poboljša, toda najmanj 1 leto in največ do 21. leta.

§ 28. Če je mladoletnik toliko zrel, da razume vsebino in posledice svojih del, pa jih kljub temu izvršuje, se kaznuje z ukorom, s krajšo poizkusno dobo ali pa z oddajo v vzgojvalnico ali poboljševalnico.

Z ukorom se kaznuje mladoletnik radi lažjega asocijalnega dejanja in če je bilo to dejanje izvršeno iz mladostne nepremišljenosti in lahkomišelnosti.

S poizkusno dobo do enega leta se kaznuje mladoletnik za težje asocijalno dejanje, če je bilo storjeno iz nepremišljene lahkomišelnosti ter ob nadah in izgledih, da se bo mladoletnik poboljšal brez poboljševalnice.

V vzgojni zavod se odda mladoletnik, če je zapuščen in že moralno pokvarjen, in mora v njem ostati do poboljšanja, toda najmanj 1 leto in največ do 21. leta.

V poboljševalnico pa se odda otrok, če je tako pokvarjen, da ne sme biti sprejet v vzgojvalnico. V njej mora ostati do poboljšanja ali najmanj tri in največ deset let.

Kje je meja med otroci in mladoletniki? Po § 14. citiranega zakona so otroci osebe, ki še niso dopolnile 14 let, mlajši mladoletniki so med 14. in 17. letom, starejši mladoletniki pa med 17. in 21. letom.

§ 29. Kaznovanje mladoletnikov ostaja brez posledic. Po prestani »kazni« je mladoletnik zopet neoporečen član človeške družbe, ker se vsi navedeni postopki proti njemu ne smatrajo za kazni, temveč za vzgojna sredstva. Mladoletniki so po kazenskem zakonu vedno neoporečni. Delikti, napravljeni v omenjeni mladostni dobi, ne prihajajo v poštev pri odmerjanju eventualne kazni v zreli dobi.

§ 28. kazenskega zakona predvideva dve vrsti zavodske prisilne vzgoje, za mlajše mladoletnike blažjo vzgojo v vzgojvalnicah, za starejše strožjo v poboljševalnicah. To je trd, še neizlučen oreh, h kateremu se vrnem pozneje pri vzgojvalnih in poboljševalnih ovirah.

Glavni korak za oddajo otroka v vzgojni zavod stori torej na prošnjo, predlog ali priporočilo staršev, varuhov, šol itd. varstveno sodišče.

V zavod se ne bi smeli sprejemati težko in nalezljivo bolni otroci, zato mora biti vsak kandidat pred oddajo v zavod zdravniško pregledan. Tudi to je problem za sebe. Zdravniški izkazi v moji dosednji praksi so glasili približno takole: Danes sem N. N. službeno pregledal in ugotovil, da je duševno in telesno toliko zdrava, da je sposobna za sprejem v zavod. Pri spolno bolnih je bila še pripomba: Zdravila se je v X bolnici ali doma od... do... prejela toliko injekcij, napravila toliko salvarzan, bizmut ali novofesoran kur in tako dalje. Tudi k temu vprašanju se vrnem pozneje. (Dalje prih.)

Naša delegacija

Pojasnila in pripombe na »Odgovor«.

Na poslani »Odgovor«, ki je bil pod gornjim naslovom priobčen v 14. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 28. novembra t. l. s podpisom štirih predsednikov sreskih učiteljskih društev in štirih delegatov, ki so prisostvovali letošnji banovinski skupščini, podajamo sledeče pripombe in pojasnila:

Uvodni članek v 9. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 17. oktobra t. l., ki je izšel tik pred banovinsko skupščino, nosi naziv »Naša delegacija« in je že po svojem naslovu namenjen prav vsem delegatom sreskih učiteljskih društev. Opozarja jih, da je treba na skupščini posvetiti vso pozornost moralni vzgoji našega članstva. Prepričani smo, da ni nikogar med nami, ki bi mogel zanikati važnost in nujnost tega vprašanja za organizacijo in stan. Zlasti pa je to vprašanje aktualno danes, ko postajata značajnost in požrtvovalnost vse bolj redki lastnosti. Članek govori uvodoma o splošnih pojavih v družbi, ki se prenašajo na sleherni skupinski povezanost, pa tudi na vsakega poedince. V zvezi s tem ugotavlja na splošno, da je treba lomečim silam, ki razdirajoče vplivajo, postaviti nasproti pozitivna, duhu časa ustrežajoča moralna in socialna načela ter voljo, uveljavljati jih tudi

za ceno lastnega, to je osebnega požrtvovanja. Nato članek konkretizira bolne pojave, nastajajoče v družbi kot celoti zlasti v današnjih neurejenih časih, v odstavku, ki ga navaja v prejšnji številki objavljen »Odgovor« in ki ga zaradi jasnosti ponavljamo tudi mi:

»Vsako vrenje meče na površje gnjilice sestavine, vsaka razkrajajoča se družba (podčrtali mi) nudi brezštevilnim konjunkturistom in ambicioznim stremuhom najlepšo priložnost, da uveljavljajo na škodo soljudi (podčrtali mi) svoje sebične namene tako, da jih obdajajo z gloriolo aktualnih nujnosti in socialnih parol. Bolj kot kdaj je potrebno danes, da ločimo kleno zrno od plevele, resnično požrtvovalnost od bobnečih fraz stremuških individuov po eni ter prihuljenih zaplotnikov po drugi strani.«

Iz stilizacije same je točno razvidno, da navaja ta odstavek konkretne pojave v družbi sploh. Ta splošnost je zlasti jasno opredeljena z bližnjima oznakama v tekstu »razkrajajoče se družbe in »na škodo soljudi«. Šele pozneje iz teh obih pojavov prehaja članek na našo organizacijo ter opozarja delegate, ki naj bodo sebi najstrožji sodniki, naj zahtevajo od svoje organizacije rigoroznosti vedno in

proti vsakemu, ki bi grozil, izpodkopavati moralne temelje. Istočasno pa članek v sledečem odstavku opozarja, da se mora vršiti to čiščenje od spodaj navzgor, ker se vrše neznajčnosti na terenu življenjske borbe v neposredni sosesčini tovarišev in tovarišic. S tem stavkom je nakazana delegatom prav konkretna naloga, ki je še posebno nujna v časih, ko se je bati zaradi v dobesedno navedenem odstavku prikazanih pojavov v družbi, da se bodo primeri netovarištva in neznajčnosti množili.

Zakaj aplicirajo podpisniki »Odgovora« ta odstavek in sploh članek baš nase, nam ni znano. Ne moremo si razlagati, do česa bi vodilo, če bi posegli podpisniki na vsa vprašanja, ki so jih obravnavali uvodniki »Učiteljskega tovariša« v teku preteklega upravnega leta. Zlasti pa ne moremo razumeti, da aplicirajo nase ta uvodnik, ker so sami sodelovali na skupščini in se tam soglasno opredelili za to, da vnese organizacija skrb za moralno vzgojo članstva kot posebno točko v svoj delovni program. Več podpisnikov »Odgovora« je bilo v skupščinskem odboru za organizacijsko in stanovsko politiko in po njihovem predlogu in v njihovi stilizaciji je skupščina soglasno sprejela sklep, ki se v polnem obsegu nanaša na uvodnik »Naša delegacija«. Ta sklep nalaga vsej organizaciji dolžnost, vzgajati člane za brezkompromisne borec na stanovskem programu in obveznost dela za moralno čiščenje naših vrst.

Navedbe v »Odgovoru«, ki naj bi utemeljile vzročno zvezo med uvodnikom v »Učiteljskem tovarišu« »Naša delegacija« in »Po skupščini«, bi člani, ki niso bili na skupščini, lahko razumeli tako, kot da se je na skupščini bila ostra borba zaradi stanovske politike vodstva sekcije v preteklem letu. Pripominjamo, da je bila vsa stanovska i organizacijska politika vodstva sekcije soglasno odobrena in da so bili že v odseku za organizacijsko in stanovsko politiko umaknjeni tudi predlogi tistih treh sreskih učiteljskih društev, ki so imela pomislek do nekega docela konkretnega ukrepa vodstva sekcije. Na skupščini nihče ni govoril k tajniškemu poročilu niti pri načelni niti pri podrobni debati in je bilo tajniško poročilo, ki prikazuje vse delo organizacije v preteklem letu, brez debate in soglasno sprejeto. Do izmenjave mnenj je prišlo na skupščini le pri sprejemanju nekaterih predlogov, ki so jih skupščinski odbori predlagali plenumu v odobritev. V pogledu ureditve razmerja med JUU in SHUD je skupščina v celoti in soglasno sprejela stališče vodstva sekcije. — Ravno tako je skupščina soglasno odobrila politiko vodstva sekcije v skupni nameščenski akciji v banovini in njegovo prizadevanje za ureditev razmer v centrali. Do diference je prišlo edino le pri vprašanju odobritve dela izvršnega odbora JUU v pogledu centralne nameščenske akcije, pri čemer je glasovalo 11 delegatov proti. Docela neutemeljen je zato v »Odgovoru« zaključek, ki ustvarja zvezo med člankom »Naša delegacija« in med nastopanjem delegatov sreskih učiteljskih društev pri opredeljevanju stališča teh društev do vprašanj stanovske politike sekcijskega vodstva.

Vodstvo organizacije nikdar ni bežalo pred kritiko in se ji tudi danes ne umika. V polni meri vzdržuje stališče, izraženo v »Učiteljskem tovarišu« dne 19. oktobra 1940., ki ga citirajo podpisniki »Odgovora« in ki pravi, da

»sta različno gledanje in podkrepljena kritika najboljšje jamstvo, da organizacija in

njeno vodstvo ne otopita v starih izvoženih shemah, marveč dobivata prav od tega raznovrstnega pojmovanja vsakočasnih organizacijskih nalog vedno in vedno nove impulze...«

V tej izjavi, ki jo tudi sami smatramo za poziv, pa je jasno povedano, da gre za kritiko in sicer utemeljeno in podkrepljeno kritiko. To je za kritiko dela. Taka kritika je vedno zaželena. Mnenja pa smo, da se podpisniki »Odgovora« pri zagovarjanju in zastopanju stališča znižanja proračuna ne morejo sklicevati na ta poziv. Nastopanje za znižanje članarine in s tem v zvezi za znižanje organizacijskega proračuna v današnjih časih, ni kritika. O predlogih za znižanje proračuna kot kritiki bi lahko govorili le tedaj, če bi se cene zniževale in bi zaradi tega nastajali v organizacijskem proračunu prihranki. Le tedaj torej, če bi se v cenejših časih vodstvo organizacije, ki bi imelo zadostna in prekomerna sredstva za organizacijo na razpolago, protivilo znižanju, bi nastopanje delegatov za zmanjšanje proračuna lahko imenovali kritiko. Danes pa so časi drugačni. Vse cene in s tem vsi izdatki so narasli tudi za organizacijo. Vodstvo bi bilo zato v stremljenju, ohraniti organizacijo neokrnjeno, upravičeno, da bi stavilo skupščini predlog za zvišanje proračuna. Upoštevač pa slabe gnotne razmere članov, tega ni storilo. Predlagalo je v sprejem proračun z dosedanjim višino članskih prispevkov in je v obsegu teh predvidenih dohodkov samo predlagalo neke okrnitve, ki se dajo izvesti za organizacijo na kolikor mogoče neboleč in neškodljiv način. Pri proračunu ni šlo za vodstvo organizacije in za njegovo delo. Šlo je za organizacijo samo, ki bi ji bila z znižanjem proračuna nevarno omajana materialna in s tem življenjska osnova. To ogrožanje organizacijske eksistence bi nastalo v današnjih časih v vsakem primeru znižanja organizacijskega proračuna, zlasti pa še, če bi bil sprejet predlog podpisnikov »Odgovora«, ki so zahtevali znižanje članarine letno za 30 din od člana. S tem bi organizacija izgubila letno okroglo 100.000 din, to je skoraj četrtino vseh svojih dosedanjih dohodkov. Ta okrnitev gospodarske osnove, ki bi organizacijo tako težko zadela, bi pa po drugi strani članom samim ne prinašala prav nobenih koristi. Eden od podpisnikov »Odgovora«, ki so se zavzemali za znižanje proračuna, je na skupščini tudi sam izrecno izjavil, da ne gre pri predlogu za znižanje proračuna za prihranek 3 din mesečne članarine pri članu, marveč za težke tisočake stanovskega denarja, ki bi bil z znižanjem članarine prihranjen. Iz te izjave na skupščini je jasno razvideti, da je ta delegat tudi sam uvideval neizdatnost prihranka na članarini za poedince in mu je šlo zgolj za prihranek skupne vsote, od katerega prihranka pa bi imela organizacija neizmerno škodo. V svojem »Odgovoru« navajajo podpisniki, da so izjavljali svoje mnenje in zastopali svoje poglede na skupščini s hotenjem, da posežejo aktivno v organizacijsko življenje in da postane organizacija borbenejša. Nikakor ne ugovarjamo, da bi ti predlogi ne posegali v življenje organizacije, ali ne moremo si osvoboditi njihovega stališča, da bi postala organizacija z znižanjem svojega proračuna borbenejša.

Vodstvo organizacije je bilo ob sprejemanju predlogov za skupščino, ki so zahtevali znižanje sekcijskega proračuna, nad vse začudeno. Ni pa smatralo za potrebno, da bi o njih informiralo kogar koli in pripravljalo

Združenje slušateljev višje pedagoške šole v Zagrebu

Med letošnjimi slušatelji Višje pedagoške šole v Zagrebu je dobra tretjina Slovencev. Do letos slovenski učitelji slušatelji niso tukaj tvorili svoje delovne skupine, čeravno so njihovi interesi kot tudi potrebe po kulturni usmerjenosti zaradi svojstvenosti slovenskih razmer v nekih ozirih drugačni nego pri tovariših Hrvatih in Srbih. Domnevali so, da kot »gostje« na »tuji« Višji pedagoški šoli z mirnim stanjem ob strani in društveno pasivnostjo najbolje obidejo vse težave nove skupnosti. Z ozirom na dejstvo, da se le s skupno aktivnostjo ustvarja najboljši razvojni tok in bude sile k delavnosti, je bilo to stališče zgrešeno.

Ob ugotovitvi, da je z ustvaritvijo delovne in interesne povezanosti dana možnost uspešnega razvoja vsakega posameznika je nastala slovenska skupina slušateljev, ki je na letošnjem občnem zboru Združenja prvič nastopila enotno.

Na sestanku v Narodnem domu, ki ga je vodil slušatelj II. letnika tov. Serajnik Beno, so složno rešili vse osebne zadeve, ustvarili program dela ter uredili odnose do tovarišev Hrvatov in Srbov. Sestavili so tudi svojo kandidatno listo za volitve v Združenje slušateljev. Ugotovili so, da jim je poglobitev tovariških stikov s sestanki nujnost, saj ima vsak svoje misli, načrte in delovnost, čemur bodo v skupnem delu dali najlažje sodobnosti ustrežajočo smer in jasnost.

Razen poglobljenega študijskega dela je njihov naloga, da ostanejo v živih stikih s slovenskimi učiteljskimi društvi, iz katerih prihajajo sem vedno novi tovariši, kakor tudi z organizacijo meščanskošolskih učiteljev, kjer bo njih bodoče ožje stanovsko področje. Večja povezanost vzgojiteljev vseh vrst šol pa je nujnost, ki bo v svoji uresničitvi slovenskemu otroku olajšala danes že zelo težavno pot ljudske šole preko meščanske in srednje do strokovne poklicne izpopolnitve.

Z zmerno strujo Hrvatov in s Srbi so sestavili skupno kompromisno listo, na kateri so dobili pet odborniških mest in to; podpred-

sednik Segula Pavle, odborniki: Svarc Ivo, Serajnik Beno, Nušić Dana in Zmave Ivanka. Slovenski slušatelji so na občnem zboru nastopili enotno, složno in preudarno, kar je bilo pravo nasprotje razburkani neskladnosti ostalih slušateljev. Ustvarili so ugoden vtis, ki dokazuje pravo tovarištvo, stanovsko vzgojenost in zavest resnosti nalog, ki so pred njimi v današnjih usodno težkih dneih.

Nadaljnji razvoj društvenega življenja Združenja je zavisen od mnogih činiteljev, ki so izven odločilno vplivnega območja slovenskih slušateljev. Pozitivno dejstvo je, da so se prvič, odkar poseščajo Slovenci Višjo ped. šolo v Zagrebu spontano zbrali ter ustvarili enotno delovno zajednico, ki bo vsakomur pomagala k večji iniciativnosti in poglobitvi v smotrenem izpopolnjevanju svojega obzorja.

Š. I.

Iz listov

— I Molimo za svoje učitelje. Ali smo doslej za svoje učitelje kdaj molili? Kritizirali in ocenjevali, oponašali in zabavljali čeznje, to pač, da bi pa za zanje molili, na to še mislili nismo. Da molimo za starše, za dobrotnike, to se nam zdi nekako samo ob sebi umevno, da bi pa molili za svoje učitelje, katehete, profesorje, to se nam ne zdi potrebno. — A kako odgovorna in težka je učiteljeva naloga! Mislim namreč naloga pravega učitelja vzgojitelja, ki se zaveda svoje odgovornosti in ki ve, da ima službo, ki je izmed najčastnejših in najvažnejših na zemlji; kajti katera služba naj bi bila častnejša in važnejša kot tale: biti učitelj resnice in kreposti za toliko neukih, namestnik toliko staršev, vidni angel varuh božjih otrok, čuvar vrednote Jezusove krvi, nadzornik svetišča Sv. Duha, kažipot tako številne mladine romarjem k Bogu, njih Očetu (Overber). — Če danes ljudskošolski učitelji, srednješolski profesorji in profesorji na univerzi ne pojmujejo vsi svojega poslanstva tako krščansko, če se ne zavedajo svoje odgovornosti pred Bogom in pred katoliškim slovenskim narodom, ali nismo v neki meri krivi tega tudi mi, ki za svoje učitelje nikdar molili nismo? Težko je biti dober učitelj, dober profesor, ki bo svoje učence tudi prav vzgajal, ki jim bo oblikoval značaje, ki jim bo učitelj tudi s svojim zgledom in življenjem, ne pa jih samo trpal z znanjem iz šolskih

knjig. Bodočnost naroda leži v učiteljevih rokah. In do česa lahko privedejo narod slabi brezverski ali vsaj versko brezbrizni učitelji, nam pač dovolj glasno govori Francija. Zato pa smo tem bolj dolžni prositi Boga, da nam da katoliško mislečih, katoliško živečih in katoliško učečih učiteljev in profesorjev, ki bodo učence vzgajali v katoliškem duhu in jih učili v skladu s katoliškimi načeli pri vseh predmetih, da bodo res »učitelji resnice in kreposti«. — Zato: molimo za svoje učitelje! »Domoljub« z dne 27. novembra.

— I »Sola in učitelji v prejšnjem stoletju« je naslov poročila, ki ga ponatiskuje »Slovenec« dne 29. XI., katerega je dal na proslavi Slomškove družbe njen predsednik.

— I Duhovna mobilizacija. Iz beogradskega »Napreda«, čigar lastnik je univ. prof. dr. Mihailo Ilić, posnemamo: — »Potrebna nam je duhovna mobilizacija zaradi obrambe in zaradi preporoda. Tudi duhovna mobilizacija ni stanje, ki bi se dalo doseči na mehaničen način. Zaman bodo velike besede, če jim ne bodo sledila velika in iskrena dejanja, zaman bodo plenenite izjave, če bodo postopki mali in sebični. Duhovna mobilizacija, kakor vse drugo, kar je v zvezi z duhom, bo vedno takšna, kakršno je objektivno stanje — ne takšna, kakor jo proklamirajo in opisujejo. Za to delo je prav tako treba ustvarjati pogoje in kdor ustvarja te pogoje, dela za duhovno mobilizacijo svojega naroda.« »Nova doba« z dne 29. novembra.

Novosti na knjižnem trgu

— k France Bevk: Mlada njiva. V založbi »naša knjiga«, Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1940. je izšla nova zbirka novel našega znanega pisatelja Bevka. Na 240 straneh je priobčenih 31 zanimivih novel. Cena v platno vezani knjigi 75 din.

— k Aleš Ušeničnik: Izbrani spisi VI. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1940. — Cena v platno vezani knjigi 90 din. — Izšel je že VI. zvezek Ušeničnikovih spisov, ki obsega tri poglavja: I. Katoliška renesanca in nasprotni tokovi. II. Umetnostne in literarne borbe: O svobodni umetnosti. — Krščanstvo in umetnost. — Umetniški etos.

— Umetnost in pedagogi. — Zola in Lurd. — III. Literarni zapiski. To poglavje obsega med drugim tudi sledeče: Petrarka in Prešeren. — Anton Aškerc. — Ivan Cankar. — Oton Župančič. — Anton Medved. — Simon Gregorčič in Anton Medved Silvina Sardenko. — Poezija Solovjeva itd. Prav to tretje poglavje je še posebno pomembno tudi za našo literarno zgodovino. Ušeničnikovi izbrani spisi pa predstavljajo dragoceno zbirko vseh njegovih znanstvenih - filozofskih spisov in del, ki so bili sedaj raztreseni po raznih revijah in časopisih. Temu zvezku pa je priključen tudi seznam v tej zbirki neobjavljenih spisov in del.

— k Imre Madách: Tragedija človeka. Dramatska pesnitev. Založba ljudskih iger. (Komisijska zaloga Jugoslovanske knjigarne). Ljubljana 1940. Prevedla: Vilko Novak in Tine Debeljak. Cena 80 din. Ta knjiga, ki je izšla med izrednimi izdajami Založbe ljudskih iger (urejuje Niko Kuret), je posvečena gospe profici Mariji Zichyzevi, pospeševalčici in podpornici madžarske - slovenskih kulturnih stikov. V uvodu je kratek življenjepiš avtorja, madžarskega dramatika iz srede 19. stoletja. Njegovo delo »Tragedija človeka« spada med najpomembnejša dela madžarskega slovstva. Prevedena je na vse evropske jezike. — Slovenci madžarskega slovstva doslej še nismo poznali. S prevodom »Tragedije človeka« pa spoznamo svetovnoznanu dramatsko pesnitev.

PRIPOMOČEK ZA POUK GOSPODINJSTVA NA LJUDSKIH IN MEŠČANSKIH SOLAH

Odbor učiteljev gospodinjskih nadaljevalnih šol opozarja vse tiste tovariše, ki poučujejo gospodinjstvo na ljudskih, pa tudi na meščanskih solah, da si delo znatno olajšajo, če si nabavijo prirodni brošurici Pleško-Prašnikar: Prehrana-Kuhanje in Grum-Mešiček: Dom-Obleka. Knjižnici vsebujeja v preprosti obliki vso snov, ki je predpisana v učnem načrtu. Nič več ne bo iskanja in sestavljanja, če si naročite ti dve res praktično in poljudno spisani brošurici. Poskusite in pošljite takoj naročila na naslov Marta Plavšak, učiteljica, Trbovlje. Cena: Prva brošura, ki je letos izšla v povprašani in povečani izdaji, stane 6 din, druga, ki je še iz stare zaloge pa 4 din.